

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

Петрова Ірина,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри інформаційної діяльності
Маріупольський державний університет

ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З БІБЛІОТЕЧНОЇ, ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Трансформації, що відбулись протягом останніх п'яти років в українському суспільстві, актуалізували питання оновлення процедури розроблення, впровадження та використання професійних стандартів. Змістовна наповненість професійних стандартів будь-якої галузі має враховувати вимоги ринку праці, які формуються саме в умовах викликів сучасності, а також орієнтуватись на упровадження інноваційних підходів та забезпечувати конкурентоспроможність кадрів.

Професійні стандарти мають суттєве значення у встановленні вимог до компетентностей, обов'язків та кваліфікацій працівників. Вони є підґрунтям для формування уніфікованих підходів до підготовки, оцінювання та професійного розвитку фахівців у певній галузі.

На сьогодні в Україні процеси розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів здійснюються згідно з нормативно-правовими актами [3] та методичними рекомендаціями [2]. За відсутності професійних стандартів такі вимоги можуть визначатися кваліфікаційними характеристиками.

Одними з головних стейкхолдерів, зацікавлених в розробці та впровадженні професійних стандартів, є роботодавці та заклади вищої освіти. Спільна робота над стандартом сприяє узгодженості між потребами ринку праці та системою освіти, а також конкретизації компетентностей потрібних роботодавцю з одного боку та зафіксованих в освітній програмі з іншого боку, що формує зміст, цілі та результати навчання як запоруку майбутнього успішного працевлаштування.

Актуальним питанням наявності професійних стандартів є для спеціальності «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа», яка інтегрувала три окремі складові. Протягом більш ніж десяти років залишається відкритим питання змісту інформаційної справи, а внаслідок цього і чіткого переліку компетентностей відповідного фахівця. Простежувалось певне ототожнення з документознавцем, діловодом. Взагалі, порівняно з іншими двома складовими спеціальності питання професії вищевказаного фахівця, її іміджу недостатньо вивчено.

Більш досліджуваною є проблема професійної діяльності архівіста, її ідентичності та іміджу. Проте, в переліку професійних стандартів, сформованого на сайті Національного агентства кваліфікацій, незазначений той, що встановлює вимоги до компетентностей, обов'язків та кваліфікацій працівників в сфері архівної справи [1]. Розроблення такого професійного стандарту є потребою, що спричинена одним з головних завдань Державної архівної служби України – популяризацією професії архівіста, архівознавця.

2025 роком датуються три професійні стандарти «Бібліотекар», «Бібліограф», «Фахівець з бібліотечної справи». Для першого та третього стандартів мета діяльності за професією має як загальні вектори, так і спеціальні:

– загальні (і для професії бібліотекар, і для професії фахівець з бібліотечної справи) – забезпечення інформаційних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотек шляхом здійснення комплектування, організації та зберігання бібліотечного фонду; аналітико-синтетичного опрацювання документів; обслуговування користувачів, у т. ч. віддалених; соціокультурної роботи, популяризації читання як способу отримання знання та форми культурного дозвілля; застосування цифрових технологій та інструментів для професійної комунікації [5; 6];

– спеціальні (тільки для професії бібліотекар) – забезпечення бібліотечного маркетингу; науково-методичної роботи [5].

Метою діяльності за професією бібліограф є створення упорядкованої (бібліографічної) інформації про документи, їх потоки / масиви та доведення її до користувачів у різних форматах; участь у дослідженнях, методичній та освітній роботі для підтримки наукових, освітніх і культурних потреб суспільства; застосування цифрових технологій та інструментів для професійної комунікації [4].

Зауважимо, що в усіх трьох стандартах зазначений виклик і водночас чинник розвитку сучасного суспільства – застосування цифрових технологій та інструментів для професійної комунікації.

Прийняття вищевказаних професійних стандартів на сьогодні є корисним ще з тієї точки зору, що після внесення змін до «Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» (2024 рік) та відсутності стандарту вищої освіти зі спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа, вони є підставою та базисом для оновлення освітніх програм. Але треба усвідомлювати, що це тільки одна складова спеціальності. Необхідністю є розроблення професійних стандартів фахівців інформаційної та архівної справи, архівістів, архівознавців, діловодів, документознавців тощо.

Література

1. Відомості про професійні стандарти. *Національне агентство кваліфікацій: веб-сайт*. URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandarts?page=49> (дата звернення: 20.12.2025).
2. Методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів: рішення Національного агентства кваліфікацій №1 від 25 січня 2023 р. протокол № 3 (103). URL: <https://nqa.gov.ua/uploads/multiple-input/63d3be768f7b1.pdf> (дата звернення: 19.12.2025).
3. Порядок розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів: постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 373 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 травня 2025 р. № 622). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrainy-vid-31-travnia-2017-r-373-622-300525> (дата звернення: 19.12.2025).
4. Професійний стандарт «Бібліограф»: наказ Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти від 09 грудня 2025 року № 60. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/852-ps_bibliograf_copy.pdf (дата звернення: 20.12.2025).
5. Професійний стандарт «Бібліотекар»: наказ Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти від 10 березня 2025 року № 17. URL: <https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/728-bibliotekar.pdf> (дата звернення: 20.12.2025).
6. Професійний стандарт «Фахівець з бібліотечної справи»: наказ Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти від 22 серпня 2025 року № 40. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/807-fahivec_z_bibliotecnoi_spravi.pdf (дата звернення: 20.12.2025).

Сальнікова Наталія,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри інформаційної діяльності
Маріупольський державний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій докорінно змінив соціокультурний ландшафт, у якому відбувається соціалізація сучасної молоді. Цифровізація перестала бути лише технічним явищем, трансформувавшись у потужний чинник формування нових світоглядних орієнтирів, поведінкових патернів та ціннісних ієрархій покоління Z та